Голас Радзімы

№ 17 (2003)
23 красавіка 1987 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Два разы ў месяц у глядзельнай зале Дома культуры будаўнічага трэста № 1 горада Мінска падымае заслону самадзейны дзіцячы лялечны тэатр. Ён запрашае хлопчыкаў і дзяўчынак на прадстаўленні цікавых казак, пацяшальных, а часам і павучальных гісторый. Удзельнікі калектыву, школьнікі 13—15 гадоў, не толькі з захапленнем выконваюць ролі ў спектаклях, але з няменшым задавальненнем самі майструюць лялькі і дэкарацыі. Тэатр існуе ўжо чвэрць стагоддзя. За прайшоўшыя гады змянілася не толькі некалькі пакаленняў юных артыстаў, змяніўся і ён сам: стаў больш багатым і разнастайным рэпертуар, дасканалым майстэрства, значна вырас агульны творчы ўзровень. Таму сёння калектыў мае ганаровыя званні — узорны і народны, якімі ў нашай краіне адзначаюцца лепшыя прадстаўнікі самадзейнай мастацкай творчасці.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі самадзейнага лялечнага тэатра будаўнічага трэста № 1.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ВІЗІТ Дж. ШУЛЬЦА Ў МАСКВУ

У Савецкім Саюзе з афіцыяльным візітам пабываў дзяржаўны сакратар Злучаных Штатаў Амерыкі Джордж Шульц. Ён вёў грунтоўныя перагаворы са Старшынёй Савета Міністраў СССР М. Рыжковым і міністрам замежных спраў Э. Шэварднадзе.

14 красавіка М. С. Гарбачоў прыняў у Крамлі Дж. Шульца, які перадаў Генеральнаму сакратару ЦК КПСС асабістае пасланне прэзідэнта Р. Рэйгана.

Адбылася адкрытая, прынцыповая размова, адзначаная жаданнем сур'ёзна шукаць рашэнні па ключавых пытаннях міжнароднай бяспекі.

Мы за два гады, сказаў М. С. Гарбачоў, зрабілі многа крокаў, каб стварыць новую атмасферу ў адносінах паміж дзвюма краінамі, далі новыя шанцы для ўзаемаразумення і дагаворанасцей. Ні адна ранейшая адміністрацыя не мела такіх шанцаў. Але з боку ЗША мы не ўбачылі жадання выкарыстаць іх для паляпшэння двухбаковых адносін і міжнароднай абстаноўкі, і на кожны крок нам адказвалі спробамі ўскладніць, а то і проста сарваць справу, у лепшым выпадку— цягнулі час у чаканні нашых новых крокаў.

Дж. Шульц не згадзіўся з такой ацэнкай. Аднак сам ход гутаркі, у цэнтры якой знаходзіліся пытанні раззбраення, пацвердзіў практычную негатоўнасць кіраўніцтва Злучаных Штатаў дзейнічаць энергічна, прайсці сваю частку шляху.

Дж. Шульц выказаў згоду з рэйк'явікскай формулай рашэння па ракетах сярэдняй дальнасці. Аднак звязаў гэта радам агаворак наконт прапановы СССР аб аператыўна-тактычных ракетах (дальнасцю ад 500 да 1 000 кіламетраў), якую Савецкі Саюз унёс якраз для таго, каб улічыць заклапочанасць Заходняй Еўропы і аблягчыць рашэнне па РСД.

М. С. Гарбачоў выказаў гатоўнасць запісаць у пагадненне па РСД абавязацельства Савецкага Саюза поўнасцю ліквідаваць у параўнальна кароткі і дакладна абазначаны тэрмін свае аператыўна-тактычныя ракеты (АТР) у Еўропе. Тым не менш, Дж. Шульц настойваў на праве Злучаных Штатаў стварыць такую зброю і размясціць яе ў колькасці, прыкладна роўнай той, якая будзе ў СССР пасля ліквідацыі АТР, вывезеных з Чэхаславакіі і ГДР. Гэта выклікала здзіўленне: атрымліваецца, што, калі СССР будзе ў аднабаковым парадку знішчаць свае ракеты гэтага тыпу, калі ён цвёрда перад усім светам зафіксуе сваё абавязацельства зрабіць гэта, напрыклад, на працягу года, ЗША будуць даўзбройвацца такімі ракетамі. Гэта супярэчыла б самому сэнсу працэсу раззбраення.

З тлумачэнняў Дж. Шульца было ясна, што адміністрацыя ЗША разам з саюзнікамі па НАТО не гатова спускацца да нуля ў пытанні аб АТР, што ў іх няма канчатковай пазіцыі па гэтаму пытанню.

Улічваючы новыя моманты, выказаныя ў гутарцы, М. С. Гарбачоў згадзіўся з тым, што ёсць неабходнасць амерыканцам і іх саюзнікам усё гэта абдумаць. Аднак важна разуменне, што недарэчна патрабаваць даўзбройвання, калі Савецкі Саюз у аднабаковым парадку будзе ліквідоўваць свае АТР — цэлы клас ядзернай зброі.

Грунтоўна было абмеркавана пытанне аб стратэгічных ядзерных узбраеннях. Разбор гэтай праблемы выявіў, што амерыканцы адыходзяць ад таго, з чым згадзіліся ў Рэйк'явіку, а іменна — ад гатоўнасці скараціць на 50 працэнтаў усю трыяду стратэгічных узбраенняў. Тады ў гэтым пытанні спатыкнуліся на САІ. А цяпер высвятляецца, што, апрача САІ, зноў паявіліся ў якасці ўскладняючых момантаў «узроўні», «падузроўні» і іншыя зачэпкі, адкінутыя, здавалася б, у Рэйк'явіку.

Завяршаючы абмеркаванне праблем раззбраення, М. С. Гарбачоў прапанаваў распрацаваць «ключавыя палажэнні» адносна стратэгічных наступальных узбраенняў, ПРА і ядзерных выпрабаванняў. Разам з падпісаннем дагавора па РСД яны маглі б стаць прадметам дагаворанасці на вышэйшым узроўні і асновай, на якой былі б падрыхтаваны юрыдычна абавязваючыя пагадненні паміж СССР і ЗША. Для ўзгаднення гэтых «ключавых палажэнняў» і заключэння дагавора па РСД, заявіў М. С. Гарбачоў, я гатоў да сустрэчы з прэзідэнтам Злучаных Штатаў.

У гутарцы былі закрануты таксама іншыя пытанні.

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

МОДУЛЬ ДЛЯ «МІРУ»

У адпаведнасці з праграмай даследавання касмічнай прасторы 31 сакавіка 1987 года ў Савецкім Саюзе ракетай-носьбітам «Пратон» на калязямную арбіту быў выведзены спецыялізаваны астрафізічны модуль «Квант».

9 красавіка модуль састыкаваўся з арбітальным комплексам «Мір», на якім ужо трэці месяц працуюць савецкія касманаўты Юрый Раманенка і Аляксандр Лавейкін. Аднак сцягванне аб'ектаў было выканана не да канца. Каб высветліць прычыну, Ю. Раманенка і А. Лавейкін у ноч на 12 красавіка выйшлі ў адкрыты космас. Агледзеўшы стыкавачныя агрэгаты модуля і станцыі, касманаўты выявілі, што поўнаму іх сцягванню перашкаджаў пабочны прадмет, які трапіў паміж імі. (Па словах Лавейкіна, гэта было нешта цвёрдае, загорнутае ў матэрыю). Пасля ачысткі вузла была праведзена поўная стыкоўка касмічных апаратаў. Цяпер на калязямной арбіце функцыяніруе пілатуемы касмічны комплекс «Мір» — «Квант» — «Саюз ТМ-2», агульная вага якога складае 51 тону, даўжыня—35 метраў.

Астрафізічны модуль прызначаны для правядзення шырокага кола даследаванняў у галіне пазаатмасфернай астраноміі і вырашэння шэрагу іншых навуковых і народнагаспадарчых задач.

У састаў навуковага абсталявання модуля ўваходзяць міжнародная арбітальная абсерваторыя «Рэнтген», створаная вучонымі Савецкага Саюза, Вялікабрытаніі, Нідэрландаў, Федэратыўнай Рэспублікі Германіі і Еўрапейскага касмічнага агенцтва, а таксама ультрафіялетавы тэлескоп «Глазар», распрацаваны ў СССР пры ўдзеле спецыялістаў Швейцарыі.

УРАЧЫСТЫЯ СХОДЫ

У ГОНАР ГАДАВІНЫ

Саракагоддзю ўстанаўлення дыпламатычных адносін паміж СССР і Рэспублікай Індыяй быў прысвечаны ўрачысты сход прадстаўнікоў грамадскасці Мінс

З даклад а ім выступіў намеснік міністра замежных спраў БССР А. Шэльдаў. Адносіны дружбы і ўсебаковага супрацоўніцтва паміж СССР і Індыяй, сказаў ён, не толькі адпавядаюць карэнным інтарэсам народаў абедзвюх краін, але і садзейнічаюць захаванню і ўмацаванню ўсеагульнага міру і міжнароднай бяспекі. Савецкі Саюз і Індыя адзіныя ў барацьбе за раззбраенне і прадухіленне ядзернай вайны.

Словы падзякі савецкім людзям за шчырыя сяброўскія пачуцці да індыйскага народа, аказанне дапамогі ў развіцці нацыянальнай эканомікі, падрыхтоўцы высокакваліфікаваных спецыялістаў выказаў прэзідэнт зямляцтва індыйскіх студэнтаў, якія вучацца ў Мінску, студэнт БДУ імя У. І. Леніна Харыкумар Васудэван Наір.

ЧАЛАВЕК У ПРАЦОЎНЫМ КАЛЕКТЫВЕ

Галіна КУЛІНКОВІЧ (на здымку) пакуль працуе аператарам вылічальных машын Мінскага авіяпрадпрыемства. У будучыні ж яна спецыяліст з вышэйшай адукацыяй. Зараз займаецца завочна ў Рыжскім інстытуце інжынераў грамадзянскай авіяцыі.

На сваім прадпрыемстве Галіну Пятроўну ведае кожны. Шмат часу аператар аддае грамадскай рабоце. Нядаўна, напрыклад, яе абралі членам прафсаюзнага камітэта завода. Прымала ўдзел у XVI з'ездзе прафсаюзаў Беларусі.

ЛЁСЫ ЛЮДСКІЯ

ІМЁНЫ НА АБЕЛІСКАХ

Праз сорак пяць год пасля гібелі салдата Пятра Ягорава змог пакласці кветкі на яго магілу бацька. Пра месца пахавання сына і яго баявых таварышаў ён даведаўся, дзякуючы пошукам, якія арганізаваў Данi Гардзіенка, жыхар райцэнтра Бер віца, што на Гродзеншчыне. Ад старажылаў вёскі Муравана яму стала вядома, што непадалёку знаходзіцца безыменная брацкая магіла. Гардзіенка арганізаваў раскопкі. Былі выяўлены астанкі нашых воінаў і некалькі пашкоджаных салдацкіх медальёнаў. Экспертыза выявіла аднаго з удзельнікаў бою, які а ўся тут у чэрвені 1941 года: радавога П. Ягорава з Башкірыі. Астанкі воінаў перазахавалі ў брацкую магілу ў цэнтры Бераставіцы.

Пасля доўгіх пошукаў Гардзіенка знайшоў родных Пятра Ягорава. Гарачая бацькоўская падзяка была ўзнагародай Д. Гардзіенку за падзвіжніцкую працу, якой аддадзена шмат гадоў. Цяпер ён узначальвае раённы савет ветэранаў вайны. Разам з памочнікамі выявіў на бераставіцкай зямлі месцы пахавання дзесяткаў воінаў.

«ААЗІСЫ» Ў ІЛЬДАХ

У меню маракоў ледаколаў «Арктыка» і «Красін», якія працуюць у Паўночным Ледавітым акіяне, ужо некалькі гадоў уключаюцца салата, радыска і іншая свежая зяляніна, якая круглы год вырошваецца тут жа, на борце. Каманды суднаў удзячны вучоным Інстытута эксперыментальнай батанікі і фізіка-арганічнай хіміі Акадэміі навук БССР — стваральнікам дзівосных градак.

Установкі «Вітакон» і «Аазіс» у многім унікальныя. У чым жа іх незвычайнасць? Па-першае, агародніна расце на штучнай глебе, якая ўтрымлівае вялікі запас біягенных элементаў, лёгка даступных раслінному арганізму. Па-другое, у якасці сонца выкарыстаны натрыевыя лямпы. Апрача таго, гэта глеба чыстая, у ёй няма шкоднікаў і хвароб. Працуюць установкі ў аўтаматычным рэжыме, патрабуюць да сябе мінімальнай увагі. Тэхналогію апрацоўкі агародніны можна смела аднесці да інтэнсіўнай. Мяркуйце самі: радыска паспявае за тры тыдні, даючы пры гэтым ураджай да 9 кілаграмаў з аднаго квадратнага метра. Салата, буракі ліставыя, капуста хібінская з той жа плошчы даюць ураджай 15—18 кілаграмаў у месяц. Нярэдка да стала працаўнікоў мора падаюць таксама чырвоныя памідоры і салодкі перац, зялёную цыбулю, пятрушку, кроп, кінзу.

Хутка гароды з'явяцца і на іншых буйных суднах палярнага флоту і рыбнай гаспадаркі. «Плантацыі» такія ёсць ужо на ледакольнай базе Мурманскага марскога параходства.

НА ЗДЫМКУ: навуковы супрацоўнік Інстытута эксперыментальнай батанікі АН БССР Ж. МІЛЬКЕВІЧ. Яна прымала ўдзел у стварэнні установак «Вітакон» і «Аазіс».

КОНКУРС АРХІТЭКТАРАЎ

ПАЧАЎСЯ ДРУГІ ТУР

У Мінску адбылася сустрэча з пераможцамі першага тура Міжнароднага конкурсу архітэктараў сацыялістычных краін «Жылое асяроддзе ў буйным горадзе». Мэта яго—выявіць тэндэнцыі ў рэалізацыі гарадской жылой структуры і вызначыць магчымыя шляхі ажыццяўлення найбольш прагрэсіўных ідэй. Сталіца Беларусі была выбрана ў якасці аб'екта Міжнароднага конкурсу.

Пераможцы першага тура конкурсу, а іх пятнаццаць, пазнаёміліся з умовамі другога тура, які пройдзе сёлета. У канцы года будзе вызначаны праект-пераможца. Для яго рэалізацыі ў заходняй частцы Мінска адведзена амаль трыста гектараў плошчы.

ТВОРЧЫЯ КАНТАКТЫ

ПАЕЗДКА ЧЭХАСЛАВАЦКІХ ЖУРНАЛІСТАЎ

Знаёмству з Беларуссю, абмену вопытам работы была прысвечана паездка чэхаславацкіх журналістаў у нашу рэспубліку. Галоўны рэдактар часопіса «Харызонт» В. Кондэла, карэспандэнт Чэхаславацкага тэлеграфнага агенцтва А. Полендэ і рэдактар газеты «Лідова дэмакрацыя» Л. Кітава пабывалі на Мінскім падшыпнікавым заводзе, калектыў якога падтрымлівае цесныя сувязі з аналагічным прадпрыемствам «Агразет-зетар» у ЧССР.

Журналісты з Чэхаславакіі наведалі мемарыяльны комплекс «Хатынь», Курган Славы, Дом-музей І з'езда РСДРП. У праўленні Саюза журналістаў БССР адбылася гутарка па пытаннях далейшага ўмацавання творчых кантактаў.

НА РАДЗІМЕ МАРШАЛА

БУДУЦЬ ПОМНІЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Своеасаблівым помнікам слаўнаму земляку, маршалу авіяцыі Сцяпану Красоўскаму стаў новы Дом культуры, пабудаваны на яго радзіме ў сяле Глухі Быхаўскага раёна Магілёўскай вобласці.

С. Красоўскі сам заказваў у Маскве праект гэтага культурнага цэнтра, а на яго збудаванне яшчэ пры жыцці пералічыў трыццаць пяць тысяч рублёў з асабістых зберажэнняў.

Некалі глухая беларуская вёсачка стала прыгожым сучасным сялом—цэнтрам саўгаса «Усход». Сваім другім нараджэннем Глухі ў многім абавязаны слаўтаму земляку. Пры яго актыўным садзеянні тут былі пабудаваны сучасныя школа і дзіцячы сад, бібліятэка, якой маршал падарыў больш за тысячу тамоў, у тым ліку свае кнігі «Жыццё ў авіяцыі», «2-я паветраная армія ў баях за Радзіму», «Савецкія лётчыкі ў баях за Радзіму». Сельскаму музею народнай славы ён перадаў шмат дакументаў, фотаздымкаў, асабістых рэчаў і ўзнагарод.

ЗДАБЫТКІ І ПЕРСПЕКТЫВЫ МЕЛІЯРАЦЫІ

ГЕКТАРЫ «ЗАЛАТОГА ДНА»

З міністрам меліярацыі і воднай гаспадаркі Беларусі Аляксеем ШАХНОВІЧАМ гутарыць журналіст Міхась СТЭЛЬМАК.

— Аляксей Аляксеевіч! Цяжка перадаць уражанні нашых суайчыннікаў з-за мяжы, асабліва пажылых, якія наведваюць Бацькаўшчыну, ад перамен, што адбыліся тут за гады Савецкай улады. Ды што казаць, мы і самі бачым, як хутка адналяецца наша зямля. Хіба можна параўноўваць яе, сённяшнюю, з даваеннай, напрыклад?!

Асабліва ж здзіўляе суайчыннікаў сучаснае Палессе. Гіганцкія, проста неверагодныя, па іх словах, там перамены. І калі яны пытаюцца ў свайкоў ці землякоў, хто прынёс гэтыя перамены, звычайна чуюць адказ: «Меліяратары!..»

— Наогул такое сцвярджэнне — не без падстаў, хаця і не зусім дакладнае. Бо не меліяратарамі ж стварaліся такія адметнасці цяперашняга Палесся, як шматлікія заводы і фабрыкі, нафтавыя вышкі, шахты, гарадскія пасёлкі і гарады. А вось што ім належыць прыярытэт у асваенні гэтага краю — бясспрэчна.

Першыя буйнамаштабныя работы на Палессі пачаліся пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Трыццаць дзевяты і саракавы, сорак шосты і пяцьдзесят чацвёрты — гады, адзначаныя ў гісторыі пераўтварэння Палесся грунтоўна распрацаванымі планамі, смелымі перспектывамі.

— Дзейнасць вашага міністэрства сёння, Аляксей Аляксеевіч, вызначаецца яго цяперашнімі задачамі. Хацелася б пачуць пра галоўныя.

— Меліярацыя — спецыфічная галіна народнай гаспадаркі Беларусі, якая абслугоўвае аграпрамысловы комплекс. Аб'ект нашай дзейнасці — зямля. А стан зямельных угоддзяў рэспублікі вызначаецца дробнаконтурнасцю і цераспалосіцай, прычына якіх у забалочанасці. На дробных жа кавалках немагчыма займацца інтэнсіўнай аграрнай вытворчасцю на індустрыяльнай аснове, рацыянальна выкарыстоўваць магутную сучасную сельскагаспадарчую тэхніку.

Ліквідацыя дробнаконтурнасці і цераспалосіцы, стварэнне буйных палёў, паляпшэнне якаснага стану глебаў—адзін з кірункаў нашай работы. Толькі шляхам меліярацыйнага і воднагаспадарчага будаўніцтва дасягаецца комплекснае і рацыянальнае выкарыстанне зямельных і водных рэсурсаў усімі галінамі народнай гаспадаркі.

Меліярацыя дазваляе таксама кампенсаваць страты зямель, якія адводзяцца для патрэб прамысловасці, горадабудаўніцтва і будаўніцтва на вёсцы, стварэння ахоўных тэрыторый.

Перспектыўнымі [illegible]эмі прадугледжана давесці да 2000 года плошчы асушаных зямель у рэспубліцы да 3,0—3,2 мільёна гектараў (сёння 2,5 мільёна гектараў, што складае 25,7 працэнта сельгасугоддзяў) і арашаемых да 0,3—0,4 мільёна гектараў.

З другога боку, мы вырашаем задачу павышэння эфектыўнасці ўжо выкарыстоўваемых, у тым ліку і меліяраваных раней зямель. Зараз ясна, што ў будучыні, калі прыпыніцца папаўненне фонду сельскагаспадарчых угоддзяў за кошт «дзікіх» плошчаў, павелічэнне прадукцыі земляробства будзе залежаць поўнасцю ад ураджайнасці культур, цесна звязанай з урадлівасцю глебы. Прынамсі, ужо сёння мы лічым гэту задачу галоўнай і ўдзяляем ёй максімум увагі, пра што сведчаць вынікі.

Толькі за два апошнія дзесяцігоддзі ўраджай асноўных сельскагаспадарчых культур павялічыўся амаль утрая. Калі, напрыклад, яшчэ ў канцы 60-х гадоў большасць гаспадарак збірала з гектара па 16—20 цэнтнераў збожжавых, то зараз многія калгасы і саўгасы рэспублікі выходзяць на рубеж 40—50 цэнтнераў.

— Лічбы гэтыя красамоўна адлюстроўваюць эканамічны аспект меліярацыі. А як развівацца сама галіна? Ці пранікае ў яе навукова-тэхнічны прагрэс?

— Два гады назад у СССР была прынята Даўгачасная праграма меліярацыі і павышэння ўраджайнасці акультураных зямель з мэтай устойлівага нарошчвання харчовага фонду краіны. У адпаведнасці з ёю разгортваюцца і нашы планы, накіраваныя на стварэнне стабільнасці ў выніках земляробства, прычым, стабільнасці на ўзроўні максімальна высокай урадлівасці кожнага гектара, незалежна ад негатыўных умоў надвор'я. Словам, тая галоўная задача, пра якую я гаварыў вышэй, заключаецца ў тым, каб арганізаваць гарантаваную вытворчасць збожжа, кармоў, гародніны...

Вядома, што без навукі тут ужо не абысціся, і яна прыйшла нам на дапамогу. Каля двух дзесяткаў навуковых установаў на чале з Беларускім навукова-даследчым інстытутам меліярацыі і воднай гаспадаркі (БелНДІМіВГ) заняліся праблемамі нашай галіны. Канешне, максімум увагі — Палессю. Аформіўся важны навуковы кірунак — «Праблемы Палесся». Па іх у Акадэміі навук БССР створаны навуковы савет. А пры Савеце Міністраў БССР стаў дзейнічаць Рэспубліканскі навукова-тэхнічны савет па праблемах меліярацыі. Над іх вырашэннем сёння працуюць спецыялісты розных галін ведаў: біёлагі, хімікі, фізікі, тэхнікі, матэматыкі, эканамісты. Ужо можна казаць і пра плён такога супрацоўніцтва.

Для прыкладу, адна з нядаўніх навінак вучоных — полеаўтамат. Асушальна-ўвільгатняльная сістэма аўтаматычна кіруе водна-паветраным, цеплавым і спажыўным рэжымамі глебаў. Работу сістэмы кантралюе адзін аператар з пульта. Стварэнне такіх палёў-аўтаматаў, дзе любым пераменам надвор'я супрацьстаіць матэматычная праграма, якая забяспечвае аўтаматызаванае водаразмеркаванне — шлях да атрымання гарантаваных ураджаяў.

Адзначу, што мала зрабіць меліяраваны гектар урадлівым. Важна пастаянна нарошчваць яго патэнцыял. І галоўнае тут — якасць глебы. Беларускія вучоныя склалі дэталёвыя аграхімічныя карты сельскагаспадарчых угоддзяў. Для гэтага ва ўсіх абласцях і раёнах рэспублікі былі адкрыты лабараторыі хімізацыі, якія забяспечваюць кантроль за станам зямлі. Кожнае поле, культурная паша атрымалі «пашпарт» з падрабязным апісаннем фізіка-кліматычнага саставу глебы. Такія «пашпарты» дазваляюць гаспадаркам больш рацыянальна размяркоўваць мінеральныя і арганічныя ўгнаенні.

— Яшчэ ў пачатку нашай гутаркі быў закрануты і другі аспект меліярацыі — сацыяльны. Хацелася б, Аляксей Аляксеевіч, каб вы далі яму больш падрабязную ацэнку.

— Агульнавядома, напрыклад, у якіх цяжкіх умовах жылі раней на Палессі людзі: на невялікіх астраўках сярод балот, без шляхоў зносін, фактычна адрэзаныя ад свету. А зараз?

Зараз на месцы непраходных балот, на асвоеных землях, створаны новыя саўгасы і калгасы, выраслі добраўпарадкаваныя пасёлкі, праляглі дарогі. У недалёкай перспектыве беларускае Палессе будзе даваць 1 мільён тон мяса ў год. Жывуць палешукі ў сучасных дамах з гарадскімі выгодамі. Праца вяскоўца ўсё больш ператвараецца ў разнавіднасць працы індустрыяльнай.

Яркі прыклад — саўгас «Парахонскі» Пінскага раёна. Яшчэ не так даўно тутэйшыя людзі жылі ў [illegible]акружэнні балот. А зараз т[illegible]ырокія палі, дзе асноўны[illegible]работы перакладзены на тэхніку.

На меліяраваных землях з'явілася і прамысловая індустрыя, якая дала штуршок да хуткага росту палескіх гарадоў і пасёлкаў. Жывуць і працуюць сёння [illegible] тым краі людзі нечуваных [illegible] да нядаўняга часу заняткаў і прафесій. Сярод іх — рэчыцкія нафтавікі і салігорскія шахцёры, светлагорскія хімікі і мікашэвіцкія гранітаздабытчыкі.

— А цяпер, Аляксей Аляксеевіч, я стану на пазіцыю вашага апанента і выкажу думкі і настроі тых людзей, хто яшчэ нядаўна ды, часам, і зараз адмоўна або насцярожана ставіўся ці ставіцца да меліярацыі.

— Калі быць шчырым, то не ўсім жыхарам асушаных зямель па душы цяперашнія індустрыяльныя краявіды. І іх можна зразумець: навакольныя хмызнякі ды балоты — гэта не толькі заганы прыроды, а і мілыя сэрцу мясціны. Далей. Разам з душэўным дыскамфортам меліярацыя падчас уносіла і бытавы. Напрыклад, бывалі выпадкі ў некаторых месцах, калі пасля асушальных работ у вясковых калодзежах, што размяшчаліся паблізу, зніжаўся ўзровень або нават знікала вада. Даводзілася чуць мне і такія меркаванні, што меліярацыя нясе шкоду рэкам: вялікія праз яе мялеюць, а малыя, каб не загінулі, патрабуюць спрамлення рэчышчаў. Можна прывесці і яшчэ шэраг контраргументаў. Словам, напрошваецца вельмі важнае пытанне. Ці не вораг меліярацыя прыродзе?

Бясспрэчна, меліярацыя зямель — гэта глабальнае ўмяшанне чалавека ў прыроду. Таму тут, як і ў кожнай іншай вялікай справе, ёсць, канешне, і памылкі, і няўлічаныя спадарожныя вынікі, і пралікі.

Не прыдавалі мы раней належнай увагі псіхалагічнаму аспекту меліярацыі. Мала тлумачылася насельніцтву яе эканамічная і сацыяльная неабходнасць. Таму і сталася, што эмоцыі часам бяруць верх над здаровай рэчаіснасцю. Менавіта ў гэтым мне бачацца галоўныя псіхалагічныя матывы супраціўлення індустрыяльным краявідам.

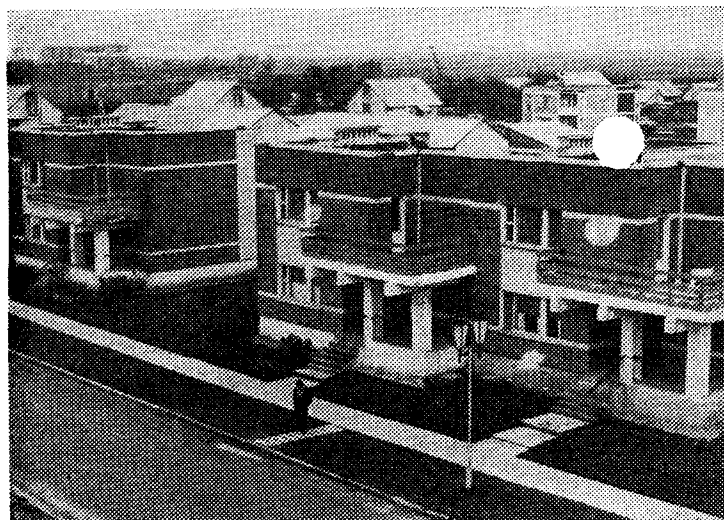
Трэба сказаць, што сучасную меліярацыю нельга мераць старымі меркамі. З ранейшых памылак зроблены сур'ёзныя вывады. Яна пастаўлена на прынцыпова новую аснову, сутнасць якой — навуковая абгрунтаванасць, комплекснасць, высокі тэхнічны ўзровень, прыродаахоўная скіраванасць.

Вось як, напрыклад, рэалізуецца прыродаахоўная скіраванасць. Зараз у басейне Прыпяці створаны ландшафтна-гідралагічны запаведнік, 13 заказнікаў, у тым ліку 8 журавінных, узяты пад ахову унікальныя ўчасткі карэльскай бярозы, ельнікаў. Паўсюдна ў БССР забаронена асушэнне верхавых балот, месцаў жыцця хахулі, гнездавання рэдкіх птушак. Сёння кожны 22-гі гектар беларускіх зямель — запаведны, ахоўны. І такіх гектараў будзе станавіцца ўсё больш.

Дык ці можна назваць адносіны паміж меліярацыяй і прыродай варожымі? Вядома, не. Доказам гэтаму паслужыць і яшчэ адзін прыклад. Той жа самы саўгас «Парахонскі». Тут на вялікіх плошчах створаны меліярацыйныя сістэмы з мелічным вадапад'ёмам. У любое надвор'е на палетках аптымальны водны рэжым, поўная гарантыя высокага ўраджаю. Сярод пасеваў — астраўкі гаёў, ахоўных ландшафтаў.

Прыгожая і ўдзячная ў «Парахонскім» зямля. За тое, што чалавек некалі ўклаў у яе і грошы, і веды, і сілу, і душу — шчодра зараз родзіць. Спаўна вяртае людзям свой доўг.

І так павінна стаць усюды, дзе прайшлі меліяратары. Гектары, якія раней ляжалі на дне балот,— з «залатымі жыламі». Яны могуць даць небывалыя дагэтуль ураджаі. Варта толькі праявіць шчыры гаспадарскі клопат пра іх. Гэтым клопатам мы і кіруемся ў сваёй працы.

НА ЗДЫМКАХ: цэнтральная сядзіба калгаса «Памяць Ільіча» Брэсцкага раёна. Гэтая гаспадарка створана на месцы былых балот; меліярацыйныя работы ў Пінскім раёне.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

НАС ВІНШУЮЦЬ

Нядаўна «Голас Радзімы» адзначыў своеасаблівы юбілей—выхад 2000-га нумара. Задоўга да гэтай падзеі ў рэдакцыю пачалі прыходзіць віншаванні і пісьмы ад нашых чытачоў і прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў у розных краінах з меркаваннямі пра газету. З часткай з іх вы ўжо мелі магчымасць пазнаёміцца ў юбілейным нумары. І да сённяшняга дня паток віншавальных пісем і паштовак не спыняецца. Выхад 2000-га нумара «Голасу Радзімы» адзначылі і прагрэсіўныя выданні нашых замежных суайчыннікаў. Сёння мы хочам пазнаёміць вас з віншаваннямі, апублікаванымі ў газетах «Вестник» і «Русский голос», і з некаторымі іншымі пісьмамі, што прыйшлі ў наш адрас ад арганізацый землякоў і асобных чытачоў.

* * *

В апреле сего года газета «Голас Радзімы»—печатный орган Белорусского общества по культурным связям с соотечественниками за рубежом (Белорусское общество «Радзіма») отпечатает свой 2000-й номер.

Газета «Голас Радзімы» является связующим звеном между соотечественниками — выходцами из Белоруссии, и народом, из глубин которого они вышли.

В настоящее время, когда краеугольным камнем нашего существования является вопрос выживания человечества, когда мирные инициативы и действия Советского Союза вселяют надежду на положительное решение этого очень важного вопроса, каждое слово правды, донесенное до сознания читателей «Голасам Радзімы», является важным шагом на пути углубления доверия и взаимопонимания между народами.

В связи с выпуском 2000-го номера «Голасу Радзімы» Федерация русских канадцев и редакция газеты «Вестник» горячо поздравляют редактора, редакционную коллегию, читателей и друзей газеты с юбилейной вехой в ее истории.

Желаем «Голасу Радзімы» дальнейших успехов в его благородной и ответственной деятельности по связям с соотечественниками за рубежом! Пусть эти связи растут и крепнут на благо мира и дружбы всех народов!

Главное правление ФРК,
редакция газеты
«ВЕСТНИК».

* * *

Дорогие друзья из редакции газеты «Голас Радзімы»! Центральное правление Союза советских граждан в Бельгии и редакция журнала «Патриот» сердечно поздравляют сотрудников «Голасу Радзімы» с выходом в свет двухтысячного номера газеты и желают редакции плодотворной работы, а газете и в дальнейшем больших успехов среди читателей. Из «Голасу Радзімы» мы узнаем о жизни и достижениях белорусского и всего советского народа.

К большому сожалению, у нас очень мало членов ССГ, которые читают по-белорусски, а большинство читают только те статьи, которые вы печатаете на русском языке. Желательно, чтобы этих статей было побольше.

Председатель Центрального правления ССГ
Вера КУШНАРЕВА,
редактор журнала «Патриот»
Полина ВАГА.

* * *

Уважаемые друзья!

Мы можем сказать, что газета «Голас Радзімы» является для нас—русских, белорусов и украинцев—живой связующей нитью с нашей Родиной. Через вашу газету мы с радостью узнаем о великих достижениях, которые свершаются в Белоруссии, других союзных республиках. От всего сердца желаем «Голасу Радзімы», всем членам редакционной коллегии, сотрудникам Общества «Радзіма» успехов в вашей нужной и благородной деятельности во имя всеобщего мира на нашей планете, во имя дружбы между американским и советским народами.

Комитет газеты
«РУССКИЙ ГОЛОС».

* * *

Дарагія сябры!

Вялікае дзякуй за ваш клопат пра нас, хто апынуўся на чужыне. Далёка ад роднай зямлі доўгія гады атрымліваю вашу газету. Мы маем магчымасць чытаць у «Голасе Радзімы» аб тым, як нашы родныя і блізкія з кожным годам жывуць лепш і шчаслівей, і мне гэта дастаўляе вялікую радасць.

Дазвольце павіншаваць вас з выхадам двухтысячнага нумара газеты і пажадаць, каб яшчэ многія, многія гады «Голас Радзімы» радаваў нас, памагаў падтрымліваць духоўныя і культурныя сувязі з Айчынай.

Я лічу, што ўсе артыкулы ў вашай газеце цікавыя, разнастайныя і падбіраеце вы іх для нас вельмі ўдала. Можна прачытаць расказы аб жыцці вядомых пісьменнікаў, мастакоў, артыстаў і спартсменаў, аб беларускіх касманаўтах. Можна пазнаёміцца з новымі вершамі і песнямі. Вядома ж, дзякуючы газеце мы добра ведаем аб важных палітычных падзеях у краіне, аб тых зменнях, якія там адбываюцца, маем магчымасць прачытаць выступленні і заявы савецкіх кіраўнікоў. Гэта галоўнае. Але мне цікава чытаць і малыя заметкі аб нібыта і нязначных рэчах—лекавых травах, касметыцы, кулінарных рэцэптах і г. д.

Кожны радок у газеце мне дарагі. Я з нецярпеннем чакаю чарговы нумар, каб зноў сустрэцца з нашымі роднымі словамі, якім мама нас вучыла яшчэ ў калысцы. Заўсёды ўспамінаю маміны байкі, дзяцінства, юнацтва і маладосць, якую ў нас аднялі фашысты. Мы адарваны ад роднай зямлі, і ваша газета падтрымлівае нас, дае адчуць, што мы не забыты Радзімай. Тут навокал чуеш чужую гаворку, а так хочацца пагаварыць на сваёй мове аб любімай і дарагой для нас зямлі. Калі атрымліваю газету, то ўсё забываю, захапляючыся сваёй роднай мовай.

Я вельмі задаволена маім мілым сябрам—газетай «Голас Радзімы». Вялікае вам дзякуй за вашу работу, за клопат аб нас.

Надзея СІРАБАБ.
Бельгія.

* * *

Паважаная рэдакцыя!

З выпадку выхаду двухтысячнага нумара «Голасу Радзімы» хачу павіншаваць вас і выказаць сваё меркаванне аб вашай газеце і ўвогуле аб савецкай прэсе, якую я выпісваю ўжо многа год. Што мне падабаецца ў вашых газетах, гэта праўдзівае адлюстраванне падзей. Нічога не фальсіфікуецца, чым не можа пахваліцца буржуазная прэса. У ёй нават гісторыя даецца ў скажоным выглядзе. І каму, як не нам, замежным суайчыннікам, не ведаць, дзе праўда, а дзе фальшыўка. Мы жывём у капіталістычным грамадстве, але бываем часта на Радзіме ў блізкіх сваякоў. Нам вядомы і праблемы, і ўсе добрыя бакі вашага жыцця.

З вялікай увагай і цікавасцю чытаю ў газеце «Голас Радзімы» артыкулы палітычных агляадальнікаў, гісторыкаў, эканамістаў. Больш друкуйце такіх матэрыялаў. Яны памагаюць нам рабіць аналіз міжнароднага становішча і даведвацца пра невядомыя для нас гістарычныя факты. У прыватнасці, у апошні час я знайшла многа новых звестак па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. Усё гэта вельмі патрэбна, і я яшчэ раз прашу, каб друкавалі больш.

Газета ваша цікавая, і вельмі падабаецца беларуская мова, хоць я сама ўкраінка.

Жадаю ўсяму калектыву рэдакцыі новых творчых сіл і вялікіх поспехаў у рабоце над стварэннем такой патрэбнай замежным землякам газеты!

Любоў МАГЛАВА.
Бельгія.

* * *

Ужо многія гады мы атрымліваем ад вас газету «Голас Радзімы» і заўсёды сустракаем яе як дарагога госця ў нашым доме. Яна адкрывае нам вочы на падзеі ў свеце і надае нам бадзёрасці і сіл для ўдзелу ў барацьбе за мір.

Апошнім часам мы з цікавасцю чытаем выступленні савецкага кіраўніка М. С. Гарбачова і бачым, як многа робіць наша Радзіма для таго, каб захаваць мір, зберагчы ўсе народы ад ядзернай вайны. Шкада, што да вашых прапаноў не хоча прыслухацца прэзідэнт Рэйган і яго адміністрацыя. Але ён страчвае сваю рэпутацыю і аўтарытэт з кожным днём. Цяпер не толькі простыя працоўныя, але і многія кангрэсмены і сенатары выказваюць сваю нязгоду з палітыкай, якая можа прывесці чалавецтва да гібелі. Гэта палітыка задавальняе толькі тых, хто нажывае мільёны на гонцы ўзбраенняў. Але іх нямнога. А міралюбівую палітыку нашай Радзімы падтрымлівае большасць насельніцтва планеты. Усім нам трэба згуртавацца і ў адзін голас заявіць, што на зямлі няма месца для вайны, што мы не хочам паміраць, а хочам жыць у міры і дружбе.

Сакратар аддзела ФРК горада Калгары Васіль ГАРАГЛЯД.
Канада.

* * *

Віншуем вас з выхадам двухтысячнага нумара газеты «Голас Радзімы». Мы шчыра ўдзячны *вам за тое, што* вы даяце нам звесткі аб тым, што адбываецца на нашай Радзіме. Хаця мы даўно жывём удалечыні ад роднай зямлі, мы ніколі яе не забываем. Гэта наша родная маці, і мы рады ведаць усё, што адбываецца там. Мы радуемся яе поспехам і гаруем разам з вамі, калі здараецца бяда.

Ваша газета—гэта наша духоўнае жыццё. Я не ўяўляю, як бы мы жылі, калі б былі вамі забыты. Мы з нецярпеннем чакаем кожную вестку з Радзімы.

Хочам пажадаць і на будучыню не забываць нас. Хоць і не ўсе члены нашай арганізацыі чытаюць па-беларуску, але глядзяць газету ўсе. А календары, кнігі і часопісы, што вы нам прысылаеце, пастаянна пераходзяць з рук у рукі. Так што ваша работа неацэнная для нас. Жадаем вам і ў далейшым паспяхова яе працягваць.

Старшыня рускага культурнага цэнтра ў горадзе Чыкага
Пелагея ТРУШЫНСКАЯ.
ЗША.

* * *

Я вельмі ўдзячны вам за газету «Голас Радзімы», за тое, што не забываеце нас на чужыне. Шкада толькі, што хаця я і беларус, але беларускай мовы ніколі не вывучаў, і іншы раз бывае цяжка адразу ўсё зразумець. У часы маёй маладосці наша родная мова ўвогуле была забаронена белапалякамі. І ўсё ж я чытаю кожны нумар «Голасу Радзімы», некаторыя артыкулы перачытваю па некалькі разоў. Мяне радуюць вашы поспехі. Як змянілася наша Беларусь пры Савецкай уладзе! Я добра помню, якой глухой я пакінуў Заходнюю Беларусь 59 гадоў назад. А нядаўна мне пашчасціла пабываць на Радзіме, і я, хоць і не чакаў, убачыў зусім іншую карціну. Сапраўды, наша рэспубліка дабілася вялікіх поспехаў ва ўсіх галінах жыцця. Узяць хаця б Гродна. З заштатнага гарадка ён ператварыўся ў прыгожы горад, дзе многа заводаў і фабрык, тэатраў і навучальных устаноў, дзе маладыя людзі могуць вучыцца любой прафесіі. А колькі новых гарадоў пабудавана! Мяне проста ўразіў сваёй прыгажосцю Белаазерск, які ўзнік на голым месцы. Гэта толькі невялікая частка змяненняў у маёй Беларусі. Я ведаю, што іх многа, і ўсе яны робяць лепшым жыццё майго народа. Знаю я пра гэта з вашай газеты «Голас Радзімы».

Хачу перадаць вам сардэчныя віншаванні ад усіх членаў нашага аддзела і пажадаць вам, усяму беларускаму народу вялікіх поспехаў у культурным развіцці нашай роднай Беларусі.

Сакратар аддзела ФРК горада Эдмантана
Фёдар ПРЫБЫШ.
Канада.

САМАЯ ПАМЯТНАЯ ПАДЗЕЯ

Для нас, замежных суайчыннікаў, як і для савецкіх людзей, самай памятнай падзеяй 1986 года стаў XXVII з'езд КПСС. Задачы, якія ён паставіў перад савецкім народам, па-сапраўднаму грандыёзныя.

У сваім дакладзе на з'ездзе Генеральны сакратар ЦК КПСС М. С. Гарбачоў сказаў: «Размова ідзе пра тое, якім уступіць СССР у XXI стагоддзе, якімі стануць аблічча і пазіцыі сацыялізму на міжнароднай арэне, які заўтрашні дзень чалавецтва».

Можна толькі захапляцца тым, што, ідучы па новаму стратэгічнаму курсу сацыяльна-эканамічнага развіцця, наша Радзіма мае намер за 15 год стварыць столькі матэрыяльных каштоўнасцей, колькі было створана за ўсе папярэднія гады Савецкай улады. Пытанні, узнятыя на з'ездзе, тычацца не толькі Савецкага Саюза, яны звязаны з інтарэсамі ўсіх жыхароў Зямлі. «Вялікія планы эканамічнага і сацыяльнага развіцця Савецкага Саюза вызначаюць і міжнародную палітыку нашай краіны,— гаварылася ў дакладзе.— Яе галоўная мэта — забяспечыць савецкаму народу, народам усёй планеты мір і свабоду».

Цудоўна сказана ў дакладзе аб адной з галоўных прычын, якія прымусілі СССР пачаць перабудову эканомікі, пераведшы яе на паскораныя тэмпы развіцця: «У вачах прагрэсіўнай грамадскасці свету Савецкі Саюз быў і застаецца ўвасабленнем векавых сацыяльных надзей людзей. Ён павінен быць і прыкладам найвышэйшай арганізацыі, эфектыўнасці сваёй эканомікі. Такім чынам, задача паскарэння развіцця краіны набыла сёння першараднае палітычнае, эканамічнае і сацыяльнае значэнне». Што гэта сапраўды так, няцяжка пераканацца, назіраючы за сусветнымі падзеямі апошніх год. Краіна Саветаў з самага свайго нараджэння была вымушана процістаяць капіталістычнаму свету, які імкнуўся ўсімі сіламі задушыць першую ў гісторыі чалавецтва сацыялістычную дзяржаву. Але гісторыя чалавецтва рухаецца наперад, а не назад. Краіны, якія былі каланіяльнымі, пачуўшы, нарэшце, словы праўды, узнялі галовы, разарвалі ланцугі рабства. Гэтыя краіны з вялікай надзеяй глядзяць на сацыяльныя і эканамічныя перамены, што адбываюцца ў свеце, асабліва на развіццё сацыялізму ў такой дзяржаве, як СССР. Яны ведаюць, што гэта вялікая краіна, дзвізам якой з'яўляюцца адзінства ўсіх народаў, мір і свабода, у патрэбны момант акажа ім брацкую дапамогу ў развіцці.

Няма ніякага сумнення, што даклад М. С. Гарбачова зрабіў каласальнае ўражанне на ўсіх людзей, хто цікавіцца палітычным жыццём.

Вядома, камерцыйныя тэле- і радыёкампаніі, што знаходзяцца ў руках капіталістычных заправіл, пастараліся замаўчаць гэтую гістарычную падзею. Але людзі ўжо навучыліся разумець усё самі, чытаць паміж радкоў і рабіць свае вывады.

Прагрэсіўныя замежныя суайчыннікі сустрэлі з захапленнем рашэнні і пастановы XXVII з'езда КПСС. Яны набылі як бы новую зброю для барацьбы з космасцю, мяшчанствам і цемрашальствам людзей, якія займаюцца паклёпам на вялікі савецкі народ.

«Перад намі грамада дня, гаворыцца ў дакладзе, ці зможам мы справіцца? Упэўнены, што зможам». Калі савецкая рэспубліка ў неймаверна цяжкім становішчы рабіла першыя крокі да сацыялізму, Ленін з упэўненасцю пісаў: «Вылезем, таму што не прыхарошваем свайго становішча. Ведаем усе цяжкасці. Бачым усе хваробы. Лячылі іх сістэматычна, упарта, не ўпадаючы ў паніку».

Аптымізм народа, глыбокая вера ў праўду надаюць яму сілу смела ісці да пастаўленай мэты — забяспечыць савецкаму народу, народам усёй планеты трывалы мір і свабоду.

Эразм ЛЯВІЦКІ.
Аўстралія.

Навукова-тэхнічная творчасць — даволі папулярны занятак сярод нашай моладзі. Машыны, прыборы, розныя прыстасаванні, зробленыя рукамі маладых, знаходзяць практычнае прымяненне ў народнай гаспадарцы. Можна ўбачыць гэтыя работы і на спецыяльных выстаўках.

Адна з іх адкрыта ў Рэспубліканскім доме тэхнічнай творчасці. Свае навінкі паказвае тут моладзь Мінскай вобласці. Цікавыя распрацоўкі прадставілі інстытуты Акадэміі навук БССР, Навукова-даследчы інстытут сродкаў аўтаматызацыі і іншыя калектывы.

НА ЗДЫМКАХ: удзельнік выстаўкі навуковы супрацоўнік Інстытута фізікі АН БССР Уладзімір КВАЧ (злева) і прадстаўнік Мінскага механічнага завода імя Вавілава Генадзь РАШАЦЬКО; у залах выстаўкі.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

ЗАПРАШЭННЕ ДА КОНКУРСУ!

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ АБ'ЯЎЛЯЕ КОНКУРС НА ЛЕПШАЕ ПІСЬМО НАШЫХ ЗАМЕЖНЫХ СУАЙЧЫННІКАЎ, ПРЫСВЕЧАНАЕ 70-ГОДДЗЮ ВЯЛІКАЙ КАСТРЫЧНІЦКАЙ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭВАЛЮЦЫІ.

Паважаныя суайчыннікі!

У гэтым годзе наша Радзіма будзе святкаваць свой гістарычны юбілей. Сем дзесяцігоддзяў назад у Расіі адбылася Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя і пачалося ажыццяўленне запаветнай мары працоўных людзей — будаўніцтва грамадства, дзе праца свабодная ад эксплуатацыі, дзе пануе сацыяльная справядлівасць, дзе замест нацыянальнай розні перамагае дружба народаў.

Вам, паважаныя суайчыннікі, каму па волі лёсу даводзіцца жыць на чужыне, добра вядома, колькі выпрабаванняў і нягод выпала за гэтыя гады на долю нашай Айчыны. Для большасці з вас іменна яны і сталі прычынай разлукі з родным краем. Але мы ведаем і ганарымся тым, што нашы землякі ўдалечыні ніколі не забывалі і не забываюць Радзіму, назаўсёды захавалі любоў да яе, уважліва сочаць за ўсімі падзеямі ў нашай краіне. Аб гэтым вы пішаце нам у пісьмах, расказваеце пры сустрэчах у Беларусі. Добра ведаем мы і аб тым, што ў многіх капіталістычных краінах, дзе жывуць суайчыннікі, супраць нашай Савецкай дзяржавы пастаянна вялася і вядзецца кампанія нападак і паклёпу, сродкі масавай інфармацыі з усіх сіл стараюцца ўнушыць людзям страх, пасеяць недавер'е да першай у свеце краіны сацыялізму, запалохваюць іх міфічнай пагрозай з Усходу.

Але, што б ні гаварылі пра нас ворагі, факт застаецца фактам: раней бедная і непісьменная, наша краіна за лічаныя дзесяцігоддзі дасягнула нябачнага ў гісторыі эканамічнага, навуковага і сацыяльнага прагрэсу.

Усё гэта адбывалася і адбываецца на вашых вачах, паважаныя чытачы. Большасць нашых суайчыннікаў, якія жывуць у розных краінах за тысячы кіламетраў ад роднага краю, ніколі не парывалі духоўных сувязей з ім, усім сэрцам усвядомілі і адчулі веліч сваёй сацыялістычнай Радзімы. Яны ганарацца яе дасягненнямі, дзеляць з намі яе радасці і беды. Успомнім хаця б суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны. Колькі сіл і энергіі было аддадзена суайчыннікамі, каб адправіць на сваю Радзіму харчаванне, адзенне, медыкаменты, грошы.

З першых дзён існавання нашай дзяржавы яна выступала за мір паміж народамі планеты. Паслядоўная міралюбівая палітыка Савецкага Саюза заваявала нашай краіне і яе ўраду высокі аўтарытэт ва ўсіх людзей добрай волі на Зямлі. Актыўна падтрымліваюць яе і нашы замежныя суайчыннікі. Многія арганізацыі і асобныя землякі выказваюць гэты клопат, рэгулярна пералічваючы грошы ў Савецкі фонд міру.

Напярэдадні вялікага свята нашай краіны — 70-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі мы звяртаемся да ўсіх нашых замежных чытачоў з прапановай прыняць удзел у конкурсе на лепшае пісьмо, прысвечанае гэтай падзеі. Мы просім вас уваскрасіць у памяці былое і, аглянуўшыся на пражытыя гады, расказаць аб самых памятных і хвалюючых падзеях, якія пакінулі глыбокі след у вашым сэрцы. Мы просім вас падзяліцца сваімі ўспамінамі аб розных перыядах жыцця Радзімы, сведкамі якіх вы былі, расказаць аб сустрэчах з роднай зямлёй пасля доўгіх год разлукі, падзяліцца думкамі і аб тым, у чым вы бачыце аснову і сілу нашай сацыялістычнай дзяржавы, у чым, на ваш погляд, перавагі савецкага ладу жыцця.

У кожнага з вас свая любоў да Радзімы, сваё разуменне падзей, якія адбываюцца тут. Кожны па-свойму ўспрымае і тыя вялікія перамены, якія адбыліся і адбываюцца ў нашай краіне.

Некаторыя з вас яшчэ помняць, якой была Беларусь да ўстанаўлення тут Савецкай улады. Сцяпан Філютовіч з Аргенціны, напрыклад, многа расказваў нам аб тым, як яго родныя жылі ў курных хатах без падлогі, разам са свойскай жывёлай, аб тым, што яго сям'я была вымушана паехаць, таму што не было сваёй зямлі і не было на што жыць. У канцы гутаркі ён сказаў: «Нават калі б вы не зрабілі нічога іншага, я б прагаласаваў за Савецкую ўладу толькі за тое, што яна дала маім аднавяскоўцам зямлю і ім не трэба і ніколі не давядзецца бадзяцца па чужых краях у пошуках хлеба». Для нашага земляка з Канады Уладзіміра Гаўрыцкага самымі яркімі ўражаннямі пасля паездкі на Радзіму стала тое, што любы чалавек можа тут бясплатна атрымаць медыцынскую дапамогу, адукацыю, назаўсёды пазбаўлены страху згубіць работу.

Словам, тэмы вашых пісем могуць быць самымі рознымі, таму што ўсё, што мае сёння наш народ, чым ганарыцеся вы, нашы паважаныя суайчыннікі, было б немагчыма без перамогі Вялікага Кастрычніка.

Упэўнены, што кожнаму з вас ёсць што сказаць наконт гэтага. Мы чакаем вашых пісем. Яны будуць апублікаваны на старонках «Голасу Радзімы». Аўтарам найбольш цікавых пісем Беларускае таварыства «Радзіма» і рэдакцыя газеты вышлюць памятныя падарункі і сувеніры.

Пішыце нам па адрасу:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ».

ПРИГЛАШЕНИЕ К КОНКУРСУ!

РЕДАКЦИЯ ГАЗЕТЫ ОБЪЯВЛЯЕТ КОНКУРС НА ЛУЧШЕЕ ПИСЬМО НАШИХ ЗАРУБЕЖНЫХ СООТЕЧЕСТВЕННИКОВ, ПОСВЯЩЕННОЕ 70-ЛЕТИЮ ВЕЛИКОЙ ОКТЯБРЬСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ.

Уважаемые соотечественники!

В этом году наша Родина будет праздновать свой исторический юбилей. Семь десятилетий назад в России произошла Великая Октябрьская социалистическая революция и началось претворение в жизнь заветной мечты трудящихся людей — строительство общества, где труд свободен от эксплуатации, где царит социальная справедливость, где вместо национальной розни торжествует дружба народов.

Вам, уважаемые соотечественники, кому по воле судьбы приходится жить на чужбине, хорошо известно, сколько испытаний и невзгод выпало за эти годы на долю нашего Отечества. Для большинства из вас именно они и стали причиной разлуки с родным краем. Но мы знаем и гордимся тем, что наши земляки в дальних странах никогда не забывали и не забывают Родину, навсегда сохранили любовь к ней, внимательно следят за всеми событиями в нашей стране. Об этом вы пишете нам в письмах, рассказываете при встречах в Белоруссии. Хорошо знаем мы и о том, что во многих капиталистических странах, где проживают соотечественники, против нашего Советского государства постоянно велась и ведется кампания нападок и клеветы, средства массовой информации из всех сил стараются внушить людям страх, посеять недоверие к первой в мире стране социализма, запугивают их мифической угрозой с Востока.

Но, что бы ни говорили о нас недруги, факт остается фактом: ранее нищая и безграмотная, наша страна за считанные десятилетия достигла невиданного в истории экономического, научного и социального прогресса.

Все это происходило и происходит на ваших глазах, уважаемые читатели. Большинство наших соотечественников, проживающих в разных странах за тысячи километров от родного края, никогда не порывали духовных связей с ним, всем сердцем осознали и прочувствовали величие своей социалистической Родины. Они гордятся ее достижениями, делят с нами ее радости и горести. Вспомним хотя бы суровые годы Великой Отечественной войны. Сколько сил и энергии было отдано соотечественниками, чтобы отправить на свою сражающуюся Родину продовольствие, одежду, медикаменты, деньги.

С первых дней существования нашего государства оно выступало за мир между народами планеты. Последовательная миролюбивая политика Советского Союза завоевала нашей стране и ее правительству высокий авторитет у всех людей доброй воли на Земле. Активно поддерживают ее и наши зарубежные соотечественники. Многие организации и отдельные земляки выражают эту заботу, регулярно перечисляя деньги в Советский фонд мира.

В канун большого праздника нашей страны — 70-летия Великого Октября мы обращаемся ко всем нашим зарубежным читателям с предложением принять участие в конкурсе на лучшее письмо, посвященное этому событию. Мы просим вас воскресить в памяти былое и, оглянувшись на прожитые годы, рассказать о самых памятных и волнующих событиях, которые оставили глубокий след в вашем сердце. Мы просим вас поделиться своими воспоминаниями о различных периодах жизни Родины, свидетелями которых вы были, рассказать о встречах с родной землей после долгих лет разлуки, поделиться мыслями и о том, в чем вы видите основу и силу нашего социалистического государства, в чем, на ваш взгляд, преимущества советского образа жизни.

У каждого из вас своя любовь к Родине, свое понимание происходящих здесь событий. Каждый по-своему воспринимает и те огромные перемены, которые произошли и происходят в нашей стране.

Некоторые из вас еще помнят, какой была Белоруссия до установления здесь Советской власти. Степан Филютович из Аргентины, например, много рассказывал нам о том, как его родные жили в курных хатах без пола, вместе с домашними животными, о том, что его семья была вынуждена уехать, так как не было своей земли и жить было не на что. В конце беседы он сказал: «Даже если бы вы не сделали ничего другого, я проголосовал бы за Советскую власть лишь за то, что она дала моим односельчанам землю и им не нужно и никогда не придется скитаться по чужим краям в поисках хлеба». Для нашего земляка из Канады Владимира Гаврицкого самыми яркими впечатлениями после поездки на Родину стало то, что любой человек может здесь бесплатно получить медицинскую помощь, образование, навсегда избавлен от страха потерять работу.

Словом, темы ваших писем могут быть самыми разными, ведь все, что имеет сегодня наш народ, чем гордитесь вы, наши уважаемые соотечественники, было бы невозможно без победы Великого Октября.

Уверены, что каждому из вас есть что сказать по этому поводу. Мы ждем ваших писем. Они будут опубликованы на страницах «Голасу Радзімы». Авторам наиболее интересных писем Белорусское общество «Радзіма» и редакция газеты вышлют памятные подарки и сувениры.

Пишите нам по адресу:

МИНСК-ГСП,
ЛЕНИНСКИЙ ПРОСПЕКТ, 44.
РЕДАКЦИЯ ГАЗЕТЫ
«ГОЛАС РАДЗІМЫ».

Леонид ПРОКША

ТУНИКА НЕССА

ОТРЫВКИ ИЗ РОМАНА

Антоненко смог прийти к Андрееву только неделю спустя. Он был бледен, скулы на лице обострились. Пять суток за дерзость и неповиновение Владимир отсидел под арестом. И хотя то, что он получил и пережил, не было сладким, в какой-то степени все же Антоненко повезло. В другое время и в другой обстановке фельдфебель мог бы на месте застрелить пленного. Но русский при всех заступился за француза, расправа с ним за это вызвала бы нежелательный резонанс. На острове оккупанты старались заигрывать с населением и все, что могло вызвать возмущение, организовывали исподволь руками самих французов.

В доме Андреевых Антоненко встретили дети: четырнадцатилетняя девочка и семилетний мальчуган.

— Вы к кому ?— спросила девочка, пытливо рассматривая Владимира. Заметно было, что она догадывалась, кто к ним пришел, но проверяет, не ошиблась ли.

— А папа в поле,— не выдержал мальчик.— Я его сейчас позову.

— А ты знаешь, кто я?— спросил Владимир.

— Знаю: вы русский. Папа сказал, когда вы придете, позвать его. Я побегу, Оля, а?

— Беги, Саша,— согласилась девочка.

«Родились во Франции, а как хорошо говорят по-русски,— подумал Антоненко.— Да так чисто, как москвичи или ленинградцы». Любил он русский язык, старался правильно говорить по-русски еще в Ельске, в десятилетке, хотя и не раз белорусские «мора», «бруки» и другие слова невольно врывались в его ответы учителю на уроке русского языка.

— А в самом деле, вы тот, кого ждет папа?— спохватилась Оля.

— Он приглашал. Я Владимир Антоненко из России...

— Папа говорил о вас. Заходите, садитесь.

— Спасибо, Оля...— и смутился.— Братик вас так назвал...

— Да, я Оля. Мама тоже Оля и бабушка Оля...

— И у меня есть сестренка Оля. Чуть постарше вас...

И вспомнилась сестренка-непоседа, с немного вздернутым носиком, с редкими веснушками на лице, быстрыми серыми глазами. Как-то мать обнаружила в кровати Володи мешочек с какими-то оловянными штучками. «Что это?»— спросила у Оли. Та посмотрела и, забыв о конспирации, выпалила: «Буквочки».— «А зачем они?»— насторожилась мать. «Листовку можно напечатать»,— спокойно пояснила Оля, словно речь шла о спицах для вязания чулок. «Что?! — испугалась мать. — Да за такое немцы расстреляют Володю и всех нас».

Чтобы успокоить мать, Оля пошла на хитрость. Она тут же согласилась, что мешочек опасно держать в доме, и предложила спрятать шрифты так, чтобы Володя не знал, в каком месте. Они пошли в огород и закопали мешочек под старой грушей. А вечером Оля обо всем рассказала брату.

Вспомнив этот случай, Владимир дополнил:

— Хитрющая она у меня. Конспиратор...

Оля загадочно улыбнулась. Партизан-подпольщик из Полесья смекнул, что эта улыбка неспроста.

— Так вы здесь живете?..— осматривая комнату, спросил Владимир. — Одна русская семья среди французов...

— Не все знают, что мы русские. По-русски мы разговариваем только дома. А теперь и дома чаще говорим по-французски, чтобы немцы нас не приметили,— сказала Оля и как-то настороженно посмотрела на одежду Володи. Потрепанный китель и нашивка пленного на рукаве вернули девочке доверие к нему. Владимир почувствовал, как под мундиром запылала его кожа. Он поморщился и расстегнул ворот.

— Вам жарко? Снимите китель,— не поняв, что происходит с гостем, предложила Оля.

— Я бы его не только снял. Ногами бы затоптал и выбросил на свалку,— вздохнул Владимир.

Оля посмотрела на него с участием. Она поняла, что русскому человеку в этом мундире не может быть хорошо. Особенно сейчас, когда о русском мужестве слагают в подполье стихи французские поэты, когда русское мужество примером служит. Она не знала, что в таком случае нужно сказать, и продолжала свой рассказ о семье:

— В Сен-Пьер, это центральный город острова Олерон, живут наш дядя Володя и тетя Ариадна — родная сестра моей мамы...— Она подошла к стене, на которой в рамках висели фотографии. — Вот посмотрите. Это почти вся русская колония на Олероне.

На фотографии были две молодые женщины, длиннолицый со светлыми вьющимися волосами мужчина, дети, двое из которых — Оля и Саша, пожилая женщина с добродушным мясистым лицом и темноволосый мужчина с большими глазами...

— Это мама Оля, это тетя Ариадна, это дядя Володя. Ну, нас вы, конечно, узнали? Это бабушка Оля и папа. С ним вы познакомились на берегу океана. Фотографировались в день возвращения дяди Володи из плена.

— Какого плена?

— Немецкого. Дядя Володя ушел добровольно воевать в рядах французской армии...

— А это?— указал Володя на фотографию Горького с мальчиком на коленях.

— Максим Горький...

— Вижу, что Максим Горький...

— А мальчик у него на коленях,— прервала его Оля,— мой папа, когда был маленьким.

— А что, Горький вам родственник?

— Нет. Отец папы—известный писатель Леонид Андреев. Когда они жили в Финляндии, Горький бывал в их доме. Горький даже крестный отец папы. Однажды он взял моего папу на руки. Тогда и была сделана эта фотография .

— Здорово получилось,— как вздох облегчения вырвалось у Владимира.

В этом возгласе была его радость: встретил надежного человека. Писателя Леонида Андреева в школе не проходили. Но Горький! Он не взял бы на руки лишь бы ...

— Что по лось?— не поняла Оля.

Объяснить девочке, что фотография окончательно убедила его: ее отец не какой-нибудь «белый», Владимир не мог и лишь пробормотал:

— Фотография получилась памятная...

Со школьной скамьи Владимир, как и все рожден после Великой Октябрьской революции поколение, изучая эпоху гражданской войны, проникся убеждением, что за границу бежали буржуи и белогвардейцы — осколки разбитых белых армий. Выводы были просты и логичны: раз не за Советскую власть — значит, враг. Но волны революции выбросили на чужой берег не только врагов, а и людей, поначалу не понявших ее. Среди них были и такие, как Алексей Толстой, Иван Бунин, Алексей Ремизов, Александр Куприн, Леонид Андреев, Федор Шаляпин... Были ошибки, заблуждения, поиски себя, путей. Дорого они обошлись и Вадиму Андрееву... Но любовь к Родине возвысилась над всем. И она привела Андреева в ряды французского Сопротивления — Резистанс.

— А вы воевали на фронте? Папа рассказывал — вы смелый!

— К сожалению, не довелось воевать на фронте,— вздохнул Владимир.— Когда началась война, мне не было и семнадцати лет. Пришел вместе со своими друзьями в военкомат, попросил, чтобы меня взяли в армию и послали на фронт. Добровольцем. Или, как здесь говорят: «волонтером».

— Да, волонтером,— подтвердила Оля.

— А комиссар похлопал меня по плечу и сказал: «Погоди годик, во флот направим. Парень ты подходящий для флота...» А месяц спустя — пришли немцы. Мечта моя не сбылась.

— Так вы и не воевали?

— Почему? Воевал. Партизаном, или, как здесь называют, макизаром был. Леса у нас не то, что здесь на острове —без конца и края. Есть где развернуться. У вас здесь, я слыхал, тоже есть макизары?

— Не знаю. Может быть, и есть,— уклончиво ответила Оля.

— Вот бы мне с ними связаться...

— А вы потом попали в плен?— чтобы отвлечь гостя от запретного разговора, спросила Оля.

— О, если бы фашисты знали, что я партизан, — поставили бы к стенке. С партизанами у них крутой разговор. Я попал в их лапы случайно, во время облавы на рынке в Мозыре. Шел на встречу со связными, и меня схватили. Повезли. С эшелона бежал. Поймали. В лагерь военнопленных попал...

В дом, запыхавшись, вбежал Саша:

— Идет папа, идет!

Владимир встал и пошел ему навстречу.

— Наконец-то пришли!— воскликнул приязненно Андреев. Владимир пытался поздороваться с ним, но Андреев показал руки и подошел к рукомойнику.

— Я вас оторвал от работы?— извиняющимся тоном сказал Антоненко.

— Я уже заканчивал. На сегодня хватит. Очень рад, что вы пришли.

Антоненко не выказывал своей радости. Она была у него на лице. И радость, и надежда.

Андреев вытерся полотенцем и протянул руку Владимиру:

— Ну, здравствуйте. А я ждал. Волновался даже. Вас крепко наказали?

— Могло быть хуже. Фельдфебель приплел политику. Обвинил чуть ли не в бунте.

— И как вам удалось это опровергнуть?— Андреев обнял его и повел в зал.

— Я сказал, что это все вздор. Просто крестьянин, которого фельдфебель хотел ударить плетью, очень похож на моего отца. Мне стало его жалко, и я отвел от него удар. «Да, это не похоже на политику»,— согласился офицер и ограничился пятью сутками строгого ареста.

— Ну, а отец ваш,— усаживая гостя, спросил Андреев,— похож сколько-нибудь на этого французского крестьянина?

— Похож. А тут фельдфебель с плетью. Ну, меня и взорвало. Не знаю, как удержался, чтобы гаду этому не врезать ломом... Вокруг французы — выручили бы...

Андреев выждал, пока Владимир успокоится, и спросил:

— Кто ваш отец?

— Крестьянин...— он хотел еще сказать, что его отец был первым коммунистом, борцом за Совет ую власть в деревне в первые годы олюции. Но не сказал: «Еще подумае, - хвастаюсь». Добавил только: — Умер в 1933 году. Я его очень любил...

— Папа, наш гость Владимир был партизаном,— сказала Оля.

— Вот это интересно. Расскажите, пожалуйста...

— Так сразу, с ходу, как-то неудобно,— покраснел Владимир.— И времени мало. Меня ведь послали в мастерскую лопаты точить. В другой раз, Оля...

Владимир посмотрел на детей, не решаясь при них начать разговор, ради которого, улучив удобный момент, забежал к ним. Вадим Леонидович понял это и, сделав вид, что только что вспомнил, сказал:

— Дети, выйдите маме навстречу, помогите ей нести ракушки.

— Хорошо, папа,— вмиг сообразила Оля и, уводя братика из комнаты, попросила:— Но потом все же вы нам расскажете о ваших сказочных лесах и партизанах...

— Как только будет возможность,— обещал Владимир.

— А такие возможности бывают?— спросил Вадим Леонидович.

— Когда офицеры справляют «гебурстаг». Напиваются, как свиньи. Вообще они на острове чувствуют себя довольно вольготно — вокруг океан.

— Это не Восточный фронт...

— О, каждый из них дрожит, чтобы не отправили туда. А с кем такое случается, прощается со своими камрадами, словно на тот свет отправляется. И пьют до умопомрачения. И злость свою на нас, русских, вымещают.

— Сколько вас, русских, на батарее «Квале»?

— Было трое. Владимир Орлов — моложе меня. В армии не служил по молодости. Украинец. Из Кривого Рога. Николай Голованов. Москвич. Слесарь. Оба надежные парни. На других батареях по два-три «волонтера». Меня после отбытия наказания перевели на батарею «Мамут». Своего нового товарища по несчастью еще слабо знаю. Его зовут Анатолий Гребенщиков. Старше меня.

— Вы всех русских ребят знаете?

— Как же. Вместе в лагере землю грызли. Почти за всех могу поручиться.

— А есть такие, за которых нельзя?

— Просто надо дополнительно присмотреться — один покрепче духом, другой слабее. Но все преданы Родине. И ненавидят гитлеровцев.

Антоненко чутьем партизана-подпольщика догадывался: Андреев ведет с ним этот разговор не случайно. И все же хотел, чтобы доверие Вадима Леонидовича наступило немедля. Даже сейчас. Но как доказать, что он достоин доверия?

Вдруг Антоненко показалось, что Андреева, как несколько минут назад Олю, смутил его мундир.

— Вы не смотрите, что на мне эта шкура. Всех нас взяли измором...

— И напялили этот мундир...— договорил Андреев то, что у Владимира язык не поворачивался вымолвить.

— А он жжет как... Не знаю даже, с чем сравнить...

— Как туника Несса,— подсказал Андреев.

— Пожалуй, еще хуже,— махнул рукой Антоненко, хотя и не знал, кто такой Несс и что это за туника у него. Но полагая, хто хуже положения, в котором оказался сам, быть не может. — Когда-нибудь расскажу подробнее, а сейчас прошу вас: помогите мне, всем нам связаться с макизарами.

Он смотрел на Андреева глазами, полными нетерпеливого ожидания. В них было и отчаяние, и надежда.

Вадим Леонидович молчал.

— Вы мне не доверяете?

— Что вы! Думаю — чем могу помочь.

Антоненко оживился. Словно опасаясь, как бы Андреев не раздумал, с волнением заговорил:

— Все мы будем вам очень благодарны. Нет терпения нашего ждать, бездействовать. Мне не дают покоя предсмертные слова комиссара Петрова в лагере: «Что бы ни случилось, ребята, будьте верны Родине до конца. Она у нас единственная Советская в мире». Он учил нас, как действовать в любых обстоятельствах. Главное — действовать. За день до смерти он сказал мне и Владимиру Орлову: «Герой тот, кто пал в борьбе за Родину. Но дважды тот, кто выжил и отомстил врагам. Умереть не штука. Найдите способ выжить и бороться». Мы поклялись выполнить его завещание. Помогите нам это сделать...

Андреев оказался в затруднительном положении: дать положительный ответ рвущемуся к борьбе юноше без разрешения руководства Сопротивления он не имел права, а обнадежить как-то парня хотелось.

— Хорошо. Попробую. Слухами земля полнится. Может быть, удастся что-то узнать...

Очень кстати в комнату, мягко ступая, вошла молодая красивая женщина, знакомая Владимиру по фотографии. Он заметил ее первым, смущенный, встал. Андреев повернулся на стуле.

— А вот, Олечка, и гость наш. Первый человек в нашем доме из новой России. Из Советского Союза.

Голос его дрогнул:

— С нашей любимой Родины.

Волнение передалось и Владимиру:

— К сожалению, в таком виде... Извините...— Он хотел еще что-то сказать. Не найдя нужных слов, махнул рукой и умолк.

— Владимир Макарович Антоненко, белорус из Мозыря,— представил жене гостя Андреев.

— Вадим Леонидович мне уже рассказывал о вашем знакомстве на отливе океана. Удивительное знакомство. Мы вас ждали. Очень приятно...— Она протянула ему руку.

— Владимир...— краснея, назвал себя Антоненко.— Меня по отчеству еще никто не называл.

— Конечно, вы очень юны. Мы будем называть вас Володя. Дети меня встретили и наперебой рассказывали о вас. Вы им понравились. Они втащили вашу коляску с лопатами во двор...

— Я про нее забыл... О, мне пора в мастерскую. А то...

— А я хотела предложить вам нашего домашнего виноградного в честь встречи...

— Спасибо. Извините... — и, умоляюще посмотрев на Андреева, сказал:— Я надеюсь...

— Хорошо, Володя. Приходите, когда сможете. Я постараюсь...

Владимир откланялся и поспешно вышел. Проводив его до калитки, Андреев вернулся в дом, спросил жену:

— Как ты думаешь, можно ему верить?

Ольга подумала и ответила твердо:

— Можно!

***

Двадцать четвертого ноября, около двенадцати часов дня, оглушительный взрыв потряс весь остров. В окнах дома Сосинского в Сен-Пьере зазвенели стекла, а в домах в окрестности бункера-арсенала не только повылетали стекла из окон, но, как рассказывал Ра, даже вместе с рамами.

(Окончание будет).

СУПРАЦОЎНІЧАЮЦЬ САВЕЦКІЯ І ПОЛЬСКІЯ КІНЕМАТАГРАФІСТЫ

ФІЛЬМ АБ МІНУЛЫМ У ІМЯ БУДУЧЫНІ

Беларускім і польскім кінематаграфістам ужо неаднойчы даводзілася сумесна працаваць. У гэтыя дні іх зноў аб'ядналі здымкі двухсерыйнага фільма «Пераправа», прысвечанага аднаму з самых складаных і драматычных момантаў у гісторыі барацьбы нашых народаў супраць фашысцкіх захопнікаў. Вялікую інтэрнацыянальную творчую групу ўзначальвае вядомы майстар беларускага кіно, народны артыст СССР **Віктар ТУРАЎ**. Сёння ён дзеліцца задумай сваёй новай работы.

— Падзеі, якія сталі прычынай стварэння фільма, — расказвае Віктар Цімафеевіч, — шырока апісаны ў польскай мемуарнай, гістарычнай літаратуры, ім прысвечаны шматлікія тамы сур'ёзных даследаванняў. Цяпер нам трэба аднавіць іх сродкамі мастацкага кіно.

Дзеянне будзе адбывацца ў 1944 годзе, напярэдадні ўступлення Чырвонай Арміі на тэрыторыю Польшчы, стварэння польскага народнага ўрада. Да гэтага часу палітычная сітуацыя ў суседняй з намі краіне была вельмі і вельмі няпростай. Калі польскі народ у сваёй пераважнай большасці марыў аб свабодзе радзімы, дэмакратычных пераўтварэннях, то эміграцыйны польскі ўрад, які ўжо некалькі год знаходзіўся ў Лондане, праводзіў адкрыта антынародную палітыку. У сваіх адарваных ад жыцця пражэктах ён разлічваў, што Савецкі Саюз і фашысцкая Германія абяскроўяць у барацьбе адзін аднаго і тады Польшча зможа дыктаваць ім сваю волю. Нават Чэрчыль павінен быў прызнаць, што эміграцыйны ўрад сваёй палітыкай хоча загубіць польскі народ.

Трэба сказаць, што гэтая варожая дзейнасць на нейкім этапе прынесла свой плён: калі Чырвоная Армія ўступіла на тэрыторыю Польшчы, там дзейнічалі розныя ўзброеныя фарміраванні, часам адкрыта прафашысцкага напрамку, якія сеялі недавер'е да савецкага народа, падбівалі палякаў на ўзброенае супраціўленне. Вось мы і хочам расказаць аб тым, як у такім складаным палітычным становішчы савецкія і польскія людзі шукалі і знаходзілі агульную мову, як вялікая мэта — перамога над фашызмам — аб'ядна нашы народы для сумеснай барацьбы, як рассейвалася першапачатковае недавер'е і перамагала баявая салідарнасць і змацаваная крывёю дружба.

У цэнтры нашай стужкі — трагічныя падзеі ў Яноўскіх лясах, калі нямецкае камандаванне кінула супраць трох тысяч савецкіх і польскіх партызан свае адборныя часці, якія па сіле былі мацнейшыя разоў у дзесяць. Партызаны ў гэтых умовах змаглі не толькі вытрымаць цяжкія, кровапралітныя баі, але і намацаць слабае месца ў фашысцкай блакадзе, і вырвацца з яе. На жаль, у заключнай фазе баёў, калі фашыстам удалося другі раз заціснуць у кальцо партызан, частка польскай групоўкі, якая кіравалася інструкцыямі эміграцыйнага ўрада, адмовілася прыняць удзел у прарыве блакады, што прывяло да вялікіх ахвяр.

Можа ўзнікнуць пытанне: чаму мяне зацікавіла задума фільма, пагружаная ў глыбіню польскай гісторыі, наколькі гэта стужка натуральная, арганічная для мяне як для рэжысёра. Не ўтаю, я згадзіўся здымаць карціну, магчыма, не ўяўляючы да канца вастрыні матэрыялу, усёй складанасці ўзнікаючых праблем. Але чым бліжэй знаёміўся з гісторыяй Польшчы, з архіўнымі дакументамі, з людзьмі — удзельнікамі тых падзей, тым больш неабходнай, надзённай здавалася мне гэта карціна, якую я лічу палітычнай стужкай, звернутай не столькі ў мінулае, колькі ў дзень сённяшні, у заўтрашні...

Польшча — наш спрадвечны сусед, тут жыве блізкі беларусам па духу, па імкненнях славянскі народ, з якім нас звязваюць вузы дружбы і братэрства. Ворагі спрабавалі скарыстаць пэўныя цяжкасці развіцця і тым самым падарваць адзінства савецкіх людзей і палякаў. У гэтай сітуацыі я, як прадстаўнік Беларусі, самага блізкага суседа Польшчы, свой фільм лічу ўкладам ва ўмацаванне дружбы, узаемаразумення паміж нашымі народамі. Звяртаючыся да гісторыі агульнай барацьбы супраць фашызму, мы хочам падкрэсліць думку, што наша сіла ў адзінстве, у давер'і адзін да аднаго, ва ўзаемнай павазе. Толькі ў гэтым выпадку мы зможам сумесна вырашаць задачы стварэння новага грамадства.

На сённяшні дзень большая частка матэрыялу ўжо знята. Мы працавалі на тэрыторыі Польскай Народнай Рэспублікі, у заходніх раёнах Украіны. У карціне заняты дзесяткі савецкіх і польскіх акцёраў, аб'яднаных адной мэтай — праўдзіва расказаць пра час бязлітаснай бітвы з фашызмам, у агні якой загартоўвалася і мацнела наша непарушная дружба.

Гутарку запісаў
Леанід ПАЎЛАЎ.

Вялікае свята мастацтва ў праграме Другога Усесаюзнага фестывалю народнай творчасці, прысвечанага 70-годдзю Вялікага Кастрычніка, адбылося ў Кастрычніцкім раёне беларускай сталіцы. Сваё майстэрства дэманстравалі каля сарака самадзейных калектываў. Цёпла прымалі гледачы ансамблі пантамімы «Праметэй» і народнай музыкі Палаца культуры і спорту чыгуначнікаў, ансамбль народнай песні «Валачобнікі» Мінскага інстытута культуры, юных выканаўцаў з музычнай школы № 7, іншых удзельнікаў агляду талентаў.
НА ЗДЫМКУ: на сцэне — ансамбль «Валачобнікі».
Фота Я. КАЗЮЛІ.

«НЕМАН» У ГАСЦЯХ У МАСКВІЧОЎ

На афішах ля Цэнтральнага Дома Савецкай Арміі ў Маскве кідкае: «У нас у гасцях часопіс «Неман». Сюды, на сустрэчу з беларускімі літаратарамі, прыйшлі сотні масквічоў.

«Неман» прадставіў прысутным яго галоўны рэдактар А. Кудравец. «Наша сённяшняя сустрэча, — сказаў ён, — шчаслівая магчымасць больш падрабязна расказаць масквічам пра часопіс. За 35 год ён адкрыў дарогу да рускага чытача большасці беларускіх празаікаў, паэтаў, публіцыстаў пасляваеннага пакалення. Сёння, калі ў краіне ідзе перабудова, барацьба за выхаванне і зацвярджэнне новага мыслення, часопіс імкнецца памагчы грамадству ў ажыццяўленні пастаўленых задач».

На сцэне, як у рэдакцыйным кабінеце на «лятучку», сабраліся члены калегіі, вядучыя аўтары — абмяркоўваюцца планы бліжэйшых нумароў. Паступова разам з журналістамі ў гэта актыўна ўключаецца і глядзельная зала — нямала жыхароў сталіцы выпісвае «Неман», а ў кіёсках «Саюздруку» гэта выданне не залежваецца.

Выходзяць да мікрафона А. Адамовіч, А. Дудараў, В. Казько, А. Сульянаў, У. Някляеў, Я. Хілемскі і іншыя. Зала засыпае іх пытаннямі. Вечар паступова з афіцыйнага мерапрыемства ператварыўся ў жывую і зацікаўленую размову аб літаратуры, яе ўплыве на рашэнне праблем сучаснасці.

З АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

Шмат герояў, якія не толькі з'яўляюцца гонарам нашай беларускай гісторыі, але яшчэ і заслужылі сабе вечную памяць іншых народаў. Усім вядомы прозвішчы К. Каліноўскага, В. Урублеўскага, З. Мінейкі, І. Дамейкі, Т. Касцюшкі, але ёсць і такія, пра якіх мы вельмі мала ведаем або як бы нанава адкрываем. Да такіх адносіцца і паўзабытая постаць мужнага Давыда Гарадзенскага, легендарнага палкаводца, які стаяў на чале беларусаў, рускіх і літоўцаў у супрацьстаянні агрэсіі Тэўтонскага ордэна ў першай чвэрці XIV стагоддзя. Бацька Давыда — нальшанскі князь Даўмонт (княства яго знаходзілася на тэрыторыі Гродзеншчыны і суседніх раёнаў сучаснай Літвы са сталіцай у Крэве). У 1266 годзе ў выніку міжусобнай барацьбы Даўмонт быў вымушаны пакінуць сваё княства, перабраўся ў Пскоў, прыняў хрысціянства, праваслаўнае імя Цімафей, стаў пскоўскім князем і гераічна змагаўся з крыжакамі, якія перыядычна імкнуліся захапіць Пскоўшчыну. Яго жонка Марыя Дзмітрыеўна — унучка слаўнага наўгародскага князя Аляксандра Неўскага. Пасля іх шлюбу ў 1282 годзе нарадзіўся Давыд. Ад свайго прадзеда і бацькі ён пераняў мужнасць і ваеннае ўмельства, з юнацтва прымаў удзел у бітвах Даўмонта з крыжакамі. У 1299 годзе Давыд з'яўляецца ў Гродне, паступае на службу да князя Гедыміна. За свае ваенныя здольнасці і мужнасць ён карыстаецца павагай у Гедыміна, які аддае за яго сваю дачку Біруту. Давыд такім чынам становіцца камендантам Гарадзенскага замка, але ўзначальвае не толькі яго абарону, з дружынамі гарадзенцаў бароніць ад крыжакоў Навагародак (1314 год), Пскоў (1322-1323 гады). У адказ на агрэсію Ордэна Давыд Гарадзенскі са сваімі атрадамі робіць кінжальныя рэйды на тэрыторыю Прусіі (1319 год), праз усе мазавецкія землі ідзе ў паход на Брандэнбург і даходзіць нават да Франкфурта-на-Одэры. Азлобленыя крыжакі не маглі дараваць Давыду яго геройскіх маланкавых перамог. Яны падкупілі мазавецкага рыцара Анджэя Госта, які ў 1326 годзе па-здрадніцку забіў Давыда Гарадзенскага. Так трагічна абарвалася кароткае і самаахвярнае жыццё героя, але засталася неўміручая гістарычная памяць, якая захавала ў розных летапісных крыніцах і народных легендах звесткі пра яго подзвігі.

Дзякуючы даследаванням сучасных гісторыкаў, зацікаўленасці музейных работнікаў, творчым пошукам мастакоў-прафесіяналаў і аматараў, гродзенцы змаглі адсвяткаваць 660-ю гадавіну гібелі Давыда Гарадзенскага. У канцы снежня мінулага года ў Рэспубліканскім музеі атэізму і гісторыі рэлігіі ў Гродне была падрыхтавана мастацкая выстаўка, прысвечаная палкаводцу.

Веданне айчыннай гісторыі, рэалій розных стагоддзяў дазволіла мастакам рэканструяваць вобраз маладога і мужнага героя. Ён, на думку аўтараў, сумяшчае ў сабе годнасць, узнёсласць, высакародства, адвагу і смеласць і становіцца збіральным вобразам рыцара-асілка той далёкай гераічнай эпохі беларускага сярэдневякоўя.

У выстаўцы прынялі ўдзел мастакі-прафесіяналы Гродна і Мінска Г. Вашчанка, В. Свентахоўская, М. Купава, Р. Батальёнак, В. Свістуноў, А. і Я. Шунейкі, А. Ступень, В. Янушкевіч, А. Дранец, С. Янкоўскі і іншыя. Яны паказалі тэматычныя творы ў тэхніцы жывапісу, графікі, скульптуры, дэкаратыўнага мастацтва. Вельмі плённа папрацавалі над вобразам Давыда і гродзенскія мастакі-аматары У. Кіслы, А. Салаўёў, В. Разанка. Макет-рэканструкцыю сярэдневяковага гарадзенскага замка на ўзроўні самых высокіх гістарычных крытэрыяў выканаў малады рабочы гродзенскай мэблевай фабрыкі Г. Зараховіч. Экспазіцыю выдатна дапоўнілі і мілітарныя знаходкі з фондаў гродзенскіх музеяў — мячы, стрэлы, коп'і і іншая зброя часоў сярэдневякоўя, знойдзеныя на тэрыторыі Гродзеншчыны. Выстаўка стала сапраўдным адкрыццём вобраза героя, паказала настрой эпохі, у якой ён жыў і змагаўся, падкрэсліла гістарычныя сувязі братніх народаў у барацьбе з агульным ворагам.

Ігар ТРУСАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: В. ЯНУШКЕВІЧ. «Давыд Гарадзенскі»; А. ШУНЕЙКА. «Давыд і Бірута».

ПА СТАРОНКАХ ФОТААЛЬБОМА

СПАТКАННЕ З ЛЕСАМ

Прырода — вялікая кніга жыцця. Каб любіць, адчуваць і разумець прыгажосць прыроды, трэба добра ведаць яе разнастайны свет, надзвычай цікавы і захапляючы. А бліжэй пазнаёміцца з ім дапаможа новы фотаальбом, які выпусціла ў свет рэспубліканскае выдавецтва «Беларусь». Яго назва — «Спатканне з лесам». Аўтар гэтага альбома В. Алешка — вядомы ў рэспубліцы натураліст, захоплены фотапаляваннем, які страсна любіць і тонка адчувае родную прыроду.

«Колькі помніць сябе беларуская зямля, шумяць над ёю лясы, і даносіць іх шум водгук вечнасці... Велічны і загадкавы наш лес. Кожная сцяжынка, што знікае ў яго глыбіні, тоіць радасць пазнання і свежасць новых адкрыццяў. Спасцігаючы іх крок за крокам, быццам трапляеш у поўны дзівоснага жыцця зялёны храм, які абмыты жыватворнымі дажджамі, прагрэты гарачым сонцам, напоены пахам хвоі, кветак і траў. Давайце ж увойдзем у лес, як прыходзяць да сябра, — з чыстымі думкамі і адкрытай душой, пройдзем па знаёмых і глухіх лясных сцежках, паслухаем, паназіраем, парадуемся сустрэчам з асцярожным зверам, дакранёмся да тайнаў жывой прыроды» — гэтым зваротам аўтар запрашае чытача на цудоўную экскурсію, запрашае на спатканне з лесам.

Кожная старонка альбома — сапраўдная фотанавела аб надзвычай цікавых кутках Беларусі. Можна толькі здзіўляцца ўменню аўтара ўбачыць і адлюстраваць незвычайныя па сваёй прыгажосці лясныя далячыні з бязмежнымі палямі, лугамі, балотамі, чароўныя блакітныя азёры і стужкі рэк, акаймаваныя густымі лясамі, запамінальныя беларускія ландшафты. Мы нібыта сапраўды пабываем на блакітных азёрах Віцебшчыны, у поймённых дубровах Палесся, у лясным гушчары Бярэзінскага біясфернага запаведніка і ў славутай Белавежскай пушчы.

Лес цудоўны ў любую пару года, сцвярджае сваімі фотаздымкамі (а іх, дарэчы, тут 240) В. Алешка. У гэтым мы пераконваемся, калі бачым зімні лес, дзе стромкія сосны ў белых шапках і заснежаныя елкі стаяць задумліва і важна. Мы радуемся, разглядваючы ў веснавым лесе пяшчотныя белыя зорачкі квітнеючага кураслепу, буйныя ліловыя званочкі сну. Летам жа нас здзіўляе разнастайнасць ягад і грыбоў, а восенню — лес уражвае багаццем фарбаў.

На здымках, зробленых у старэйшым запаведніку краіны — Белавежскай пушчы, ёсць зубры, ласі, алені і іншыя яе насельнікі. Мы бачым, як стройныя сосны купаюцца ў промнях сонца, а ў грабавым лесе адчуваем подых прыемнай прахалоды.

У Бярэзінскім запаведніку аўтар падводзіць нас то да воўчага логава, каб разгледзець яго жыхароў, то да нары, адкуль выглядваюць цікаўныя лісяняты. А хіба можна забыць вавёрку ў дупле, якая назірае за буйной ляснай кошкай — рыссю. Мы выходзім на лясную паляну, дзе снедае мядзведзь. А вось перад намі куніца. Здаецца, яшчэ імгненне — і яна знікне. А якая разнастайнасць птушак у лесе: арол-беркут на гняздзе, філін, ястраб, шэрыя жоравы, зняты таксама глушцовыя і цецеруковыя такавішчы.

Паняцці «родная прырода» і «радзіма» непадзельныя. Калі вы, паважаныя землякі, прыгадваеце сваю вёску, месца, адкуль пайшлі вашы продкі, то перад вачыма паўстае не толькі бацькоўская хата, але і невялікая рачулка недзе ў нізінцы, лес, што падыходзіць амаль да самай вёскі, луг, поле, сад у квецені... І калі вам трапіць гэтая цудоўная кніга, паспяшайцеся адкрыць яе: яна будзе як своеасаблівая вестачка з Радзімы.

Аляксандр КУРСКОЎ,
кандыдат біялагічных навук.

ЦІКАВА ВЕДАЦЬ

КОЛЬКІ ГОД ГОМЕЛЮ?

З ЦІКАВАСЦЮ і ўвагай сочаць гамяльчане за археалагічнымі раскопкамі, якія вядуцца на тэрыторыі гарадскога парку. Адкрываюць жа невядомыя старонкі гісторыі Гомеля маладыя людзі, студэнты Гомельскага дзяржаўнага універсітэта.

І калі гаварыць аб той спадчыне старажытных гамяльчан, якую ўтойвае зямля, то яна значна багацейшая, чым гэта ўяўлялася яшчэ зусім нядаўна. Многіх цяпер цікавіць пытанне, як даўно з'явіліся першыя паселішчы над Сожам, колькі год Гомелю? Археалагічныя ж знаходкі павінны ўдакладніць і падмацаваць меркаванні, звязаныя з вывучэннем гістарычных і лінгвістычных матэрыялаў.

Як вядома, пісьмовыя крыніцы ўпершыню ўпамінаюць Гомель у 1142 годзе ў сувязі з барацьбой чарнігаўскіх і смаленскіх князёў. А калі б гэты эпізод не трапіў на старонкі Іпацьеўскага летапісу? Верагодна, у такім выпадку годам заснавання Гомеля лічылі б 1158-мы, калі ў тым жа летапісу зноў-такі выпадкова сустракаецца фраза: «...а Изяслав бежа въ Гомьи».

Гомель узнік на зямлі радзімічаў, на шляху з Дняпра ў Волжскую сістэму, які называлі шляхам «на радзімічы». Недзе ў IX—X стагоддзях, калі радзімічы пачалі асвойваць сваю гістарычную тэрыторыю, і трэба шукаць вытокі паселішчаў у Пасожжы, якія пазней станавіліся буйнымі племяннымі цэнтрамі, пагранічнымі крэпасцямі.

Сярод першых знаходак у гомельскім парку ёсць вельмі цікавыя і важныя. Гэта рэшткі гліняных пасудзін X–XI стагоддзяў. Звычайныя чарапкі, пакрытыя зямлёй, надзвычай крохкія ад часу, абнадзейваюць кіраўнікоў раскопак, навуковых супрацоўнікаў Гомельскага краязнаўчага музея Алега Макушнікава і Уладзіміра Літвінава. Гэтыя ж «сляды» гісторыі дазваляюць па-іншаму зірнуць на некаторыя факты і абставіны, на якія ў свой даўно звярталі ўвагу вучоныя.

У дагаворы кіеўскага князя Ігара з грэкамі 945 года ўпамінаецца імя нейкага Гомала. У дзяржаўных граматах і дакументах імёны простых людзей ніколі не называліся. Таму можна думаць, што Гомал быў адным з княжацкіх вяльможаў, магчыма, купцом ці нават удзельным князем. Магчыма, імя Гомал паходзіць ад назвы той мясцовасці, з якой быў родам гэты чалавек, а менавіта, ад Гомеля, падобна такім імёнам людзей, як Масква, Волга, Вілейка, Лагойка, Мазыра, Полацко, якія існавалі ў часы Кіеўскай Русі і цяпер вывучаюцца мовазнаўцамі. На Гомельшчыне і зараз часта сустракаюцца прозвішчы Гамулка, Гамолка, Гамуленка і да т. п.

Сама ж назва Гомель звязана са словам «гом» у значэнні «ўзвышша». У стараславянскай мове існавала слова «гаміла». Яно ўяўляе сабой перайначанае «магіла», якое таксама першапачаткова азначала «ўзвышша, пагорак». Адсюль і амаль аднолькавыя назвы Гомель, Магілёў. Такія ж назвы ёсць і ў іншых месцах: сяло Гомель у Полацкім раёне, населены пункт Гоміў у Польшчы і нават на Балканах. Усе гэтыя назвы ўзнікалі ў перыяд шырокага рассялення славянскіх плямён і замацоўваліся за паселішчамі, якія размяшчаліся на крутых, высокіх рачных берагах.

Вось яшчэ важны гістарычны факт. У X стагоддзі кіеўскі князь Алег арганізаваў паход на Візантыю і ўзяў з сабой воінаў-радзімічаў, выхадцаў з Пасожжа. Паход быў удалы, і многія радзімічы вярнуліся дамоў з багатай здабычай. Нехта прывёз сярэбраныя і залатыя манеты арабскай чаканкі IX — X стагоддзяў, якія раней неадназова знаходзілі ў межах Гомеля. Гэты факт, узяты намі з унікальнай сёння кнігі Л. Вінаградава «Горад Гомель. Яго мінулае і сучаснае» (Масква, 1900 год), як і папярэднія меркаванні, даюць магчымасць лічыць, што Гомель з яго сучаснай назвай існаваў як дастаткова буйны племянны цэнтр радзімічаў ужо ў X стагоддзі.

Калі ўсё гэта пацвердзіцца далейшымі археалагічнымі знаходкамі, то ў нас будуць усе падставы, каб па праву ганарыцца тысячагадовай гісторыяй Гомеля.

Аляксандр РАГАЛЁЎ.

У адным з раёнаў Мінска працуе дзіцяча-юнацкі клуб «Радуга». Тут арганізавана 19 гурткоў і спартыўных секцый, у якіх займаецца больш за 500 хлопчыкаў і дзяўчынак. Асабліва папулярныя ў іх гурткі суднамадэльны, «Юны архітэктар», танцавальны.

НА ЗДЫМКАХ: ідзе рэпетыцыя танцавальнага калектыву; юныя архітэктары Андрэй ШЭІН, Аня і Арцём МІКАЭЛЯНЫ.

Фота А. ПЯТРОВА.

РОДНАЕ-БЛІЗКАЕ

КАПРЫЗЫ КРАСАВІКА

Ён красаваўся: свяціла цёплае сонца, журчалі гаманлівыя ручаі, у небе над полем звінеў жаўрук, буслы заўзята рамантавалі гнёзды, у бары ў час вячэрняй зары пераклікалася мноства жаб. Гэты ласкавы веснавы напеў роднага краю навяваў цудоўны настрой, натхненне.

— А чаго гэта гілі прыляцелі з лесу і маўкліва сядзяць на яблыні? — падумаў ідучы ў хату. — Выпадковасцей у прыродзе не бывае.

Ноччу прачнуўся, бо знянацку паўночны вецер прыгнаў халодную хмару, яна густа сыпала мокры снег. Пад раніцу было бялютка-бялютка, змоўк жаўрук у паднябессі, пакінулі гнёзды буслы, не стала чуваць жаб. Толькі шпакі моўчкі сядзелі ля шпакоўняў, натапырыўшы пер'е, і вераб'і незадаволена шамацелі пад стрэхамі.

І хоць вясна капрызнічала, але ж ключы дзікіх гусей і жураўоў спяшаліся на поўнач і са смуткам глядзелі на свавольствы красавіка. Да нас дасягала толькі іх журботнае курлыканне.

ІМКЛІВАСЦЬ

Разгуляўся красавік: сонца прыпякала так, што і з лясных снегавых запасаў пацяклі ручаі. Яны далучаліся да паводкі на палях і разам па разорах спяшаліся ў Нёман. Але ён і без іх быў ужо паўнюсенькі, выйшаў з берагоў, заняў лагчыны. На самым рэчышчы плынь была магутнай, імклівай, гаманлівай. Асаблівую моц яна паказала ля крутога норта, дзе на павароце рэчышча моцна трымаўся лазовы куст. Аб яго стукаліся памутнелыя воды: нагнуць ніжнія галіны, штосьці скажуць, пусцяць пену, як эквілібрыст, закруцяцца на месцы, ніжэй куста, пакажуць сваю залiхвацкасць і кульнуцца ў глыбіню. Там прабягуць па дне, ухопяць жоўтага пяску, выскачаць на паверхню, дабягуць да берага, адарвуць кавалак муравы, шпурнуць на плынь. Там, дзе дрэва падышло, каб паглядзецца ў нёманскае люстэрка, вада падмые яго карані, і наваліць на рэчышча.

І так кожны год вясною імклівая нёманская плынь на берагах пакідае след сваёй стараннай працы.

Яўген КРАМКО.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:
МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 664